

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 4CoP/72/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3614204459
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 03. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Alica Beňová
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2016:3614204459.2

Uznesenie

Krajský súd v Trenčíne vo veci starostlivosti o maloletú: A. F. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom u matky, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Partizánske, dieťa rodičov P. J., bytom H., T. XXX/XX, zastúpenej JUDr. E. M., advokátom so sídlom v T., W. XX a otca L. J., bytom XXX J. U. M. XX, B. SW XXXHD, A., R. Británia, o úpravu rodičovských práv a povinností k mal. dieťaťu, o odvolaní matky proti uzneseniu Okresného súdu Partizánske zo dňa 18. augusta 2014, č.k. 1P/94/2014-8, takto

rozhodol:

Odvolačný súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Napadnutým uznesením súd prvého stupňa vyhlásil, že nemá právomoc konať vo veci a konanie zastavil. O náhrade trov konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že matka maloletej sa návrhom na začatie konania doručeným tamajšiemu súdu dňa 21.07.2014 domáha úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas do rozvodu, konkrétne zverenia maloletej do jej osobnej starostlivosti a určenia vyživovacej povinnosti otca k maloletej. Styk maloletej s otcom nežiada matka upraviť. Zo spisov tamajšieho súdu sp. zn. 1P/94/2014, 1P/86/2014 a 4P/23/2014 vyplýva, že maloletá od 02.04.2014 žije so svojou matkou v Partizánskom. Súd vo veci návrhu matky na rozvod manželstva s otcom maloletej a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej na čas po rozvode manželstva v konaní vedenom na tamajšom súde pod sp. zn. 1P/86/2014 uznesením č.k. 1P/86/2014-11 zo dňa 15.07.2014 vyhlásil, že nemá právomoc konať vo veci a konanie zastavil. Predbežným opatrením č.k. 4P/23/2014-26 zo dňa 15.07.2014 bola maloletá na čas do právoplatného skončenia konania vo veci samej o úprave práv a povinností rodičov k maloletej zverená do osobnej starostlivosti matky, otec bol na čas do právoplatného skončenia konania vo veci samej o úprave práv a povinností rodičov k maloletej zaviazaný k povinnosti prispievať na výživu maloletej sumou 150,- eur mesačne vždy do 15. dňa toho ktorého mesiaca vopred k rukám matky maloletej s účinnosťou od 07.07.2014. Citovaným rozhodnutím zároveň súd uložil matke maloletej povinnosť do 60 dní od právoplatnosti predbežného opatrenia podať na súde členského štátu, v ktorom má maloletá obvyklý pobyt, návrh na úpravu práv a povinností rodičov k maloletej. Súd mal za to, že konať vo veci samej má právomoc ten súd, v obvode ktorého má maloletá obvyklý pobyt. Zo spisov tamajšieho súdu sp. zn. 1P/94/2014, 1P/86/2014 a 4P/23/2014 nepochybne vyplýva, že maloletá od svojho narodenia až do 02.04.2014 bývala vo R. T.. Podstatnú časť svojho života teda prežila vo R. T. a z R. T. sa vystahovala s matkou (zrejme) bez súhlasu svojho otca, ktorý naďalej býva vo R. T.. Skutočnosť, že sa matka spolu s maloletou vystahovala z R. T. (zrejme) bez súhlasu otca maloletej, súd konštatoval už v uznesení č.k. 4P/23/2014-26 zo dňa 15.07.2014, ktorým bolo nariadené predbežné opatrenie, pričom túto skutočnosť matka vo svojich ďalších podaniach adresovaných súdu nepopiera. Uvedené skutočnosti nasvedčujú tomu, že miesto obvyklého pobytu maloletej je vo R. T.. Pod miestom obvyklého pobytu dieťaťa je treba rozumieť miesto, kde dieťa bývalo na základe zhodnej vôle rodičov. Štátom obvyklého pobytu dieťaťa je štát, v ktorom dieťa dlhodobo žilo. Presná definícia obvyklého pobytu však neexistuje a o otázke, ktorý štát je alebo bol štátom obvyklého pobytu dieťaťa

rozhoduje výlučne súd. Rozhodnou skutočnosťou je teda iba obvyklý pobyt dieťaťa. Rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu majú obaja jeho rodičia. Platí pritom, že zatiaľ čo o bežných záležitostiach dieťaťa môže rozhodovať každý z rodičov samostatne, o podstatných záležitostiach, teda aj o premiestnení dieťaťa do iného štátu, musia rozhodovať rodičia spoločne, resp. vyžaduje sa súhlas oboch rodičov. Právomoc na konanie vo veci samej má preto podľa názoru súdu príslušný súd vo Veľkej Británii. Podľa článku 8, oddielu 2, kapitoly II Nariadenia Brusel II. súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania. Konanie bolo začaté na tunajšom súde vo veci, v ktorej podľa Nariadenia Brusel II. nemá právomoc konať, a ktorá patrí podľa tohto nariadenia do právomoci súdu iného členského štátu, preto súd v súlade s článkom 17, oddielu 3, kapitoly II Nariadenia Brusel II. aj bez návrhu vyhlásil, že nemá právomoc. A keďže ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastavil. Právne rozhodnutie ďalej odôvodnil ust. 103, § 104 ods. 1 veta prvá O.s.p. O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c) O. s. p., podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, ako bolo konanie zastavené.

Proti tomuto uzneseniu podala v zákonnej lehote odvolanie matka maloletej. Navrhla ho zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Namietala, že záver súdu prvého stupňa o tom, že obvyklým pobytom dieťaťa je Veľká Británia, nie je správny, keď súd vychádzal z formálneho výkladu „obvyklý pobyt“, pričom nezohľadnil individuálne skutočnosti danej veci. V tomto smere poukázala na materiály, ktoré zverejnila Európska komisia, podľa ktorých sa pri určovaní miesta obvyklého pobytu zohľadňujú kritériá ako napr. rodinný stav a rodinné väzby, dĺžka a kontinuita prítomnosti v príslušnom členskom štáte, ako trvalá aj bytová situácia danej osoby, dôvody na presťahovanie. Dôvodila, že pobyt samotnej matky a otca, rodičov mal. A. vo Veľkej Británii je iba dočasným riešením. Veľkú Britániu nikdy nepovažovala za svoj domov ani za domov jej dieťaťa, keď vo Veľkej Británii nemajú žiadnych príbuzných a ani iné rodinné väzby. Rovnako tak otcov pobyt v tejto krajine je iba prechodným, nakoľko sa tu zdržiava iba na základe víz, ktoré získal vďaka sobášu s ňou. Ďalej poukázala na problémy v manželstve účastníkov, ktoré vyústili do podania návrhu na rozvod a ktoré súviseli najmä s ľahostajným prístupom otca k mal. A.. Uviedla, že otcov prístup k maloletej je zrejmý zo spisov Okresného súdu Partizánske sp. zn. 1P/94/2014, 1P/86/2014 a 4P/23/2014. Mala za to, že vzhľadom na otcovu ľahostajnosť vo vzťahu k mal. A., nie je na mieste určenie obvyklého pobytu mal. dieťaťa na základe z hodnej vôle rodičov. Ďalej uviedla, že otec sa o mal. A. nestará, nejaví o ňu náležitý záujem a využíval ju pri manipulácii s matkou, kedy sa jej vyhrážal, že maloletú zoberie do Q. a jej spraví zo života peklo. Okrem biologického vzťahu otca s maloletou má maloletá A. všetky rodinné väzby práve na Slovensku. Ďalej dôvodila, že so svojou dcérou udržiavali blízky kontakt so svojimi príbuznými aj počas obdobia, keď sa zdržiavali vo Veľkej Británii. Vzhľadom na predmet konania, je podľa jej názoru namieste sa zaoberať aj rozhodujúcim kritériom, ktorým je najlepší záujem mal. dieťaťa, ktoré prevažuje nad kritériom určujúcim právomoc súdu, a síce nad obvyklým pobytom dieťaťa. Za obvyklý pobyt mal. A. vzhľadom na vytvorené pevné väzby s príbuznými, je treba považovať Slovenskú republiku. Na podporu svojich tvrdení citovala rozhodnutie SDEU z roku 2010 vo veci Mercredi v. Chaffe (C-497/10 PPU), podľa ktorého je jedným z rozhodujúcich kritérií určenia obvyklého pobytu mal. dieťaťa jeho vek.

Otec ani kolízny opatrovník sa k odvolaniu matky písomne nevyjadrili.

Krajský súd v Trenčíne ako odvolací súd preskúmal vec podľa § 212 ods. 2 písm. a) O.s.p. bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa nie je vecne správne.

Vzhľadom na skutočnosť, že v danej veci ide o konanie s cudzím prvkom, pričom tak Slovenská republika ako i Veľká Británia sú ku dňu začatia konania členskými štátmi Európskej Únie a predmetom konania je otázka úpravy práv a povinností rodičov k mal. A.. Súd prvého stupňa správne vychádzal z Nariadenia Brusel II bis, ktoré sa v zmysle článku 1 bodu 1 písm. b/ uplatňuje aj v súvislosti s konaním o rodičovských právach a povinnostiach.

Podľa článku 1 bodu 1,2 Nariadenia Brusel II bis:

1. Toto nariadenie sa uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na:
a/ rozvod, rozluku alebo anulovania manželstva;
b/ nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností.

2. Záležitosti uvedené v odseku 1 písm. b/ sa môžu týkať najmä:

- a/ opatrovníckeho práva a práva styku s dieťaťom;
- b/ opatrovnictva, poručníctva alebo podobných inštitútov;
- c/ určenia a úloh osôb alebo subjektov, ktoré sú zodpovedné za osobu dieťaťa alebo jeho majetok, ktoré dieťa zastupujú alebo mu pomáhajú;
- d/ umiestnenia dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do zariadenia starostlivosti o dieťa;
- e/ opatrení na ochranu dieťaťa týkajúcich sa správy, udržiavania alebo nakladania s majetkom dieťaťa.

Je potrebné uviesť, že Nariadenie Brusel II bis primárne určuje len členský štát, ktorého súd má právomoc vec prejednať a právomocou sa v uvedenom kontexte rozumie medzinárodná súdna príslušnosť (čiže to, v ktorom štáte sa bude viesť konanie) a až takto určený štát má podľa svojho vnútroštátneho práva určiť, ktorý z jeho súdov vec prejedná.

Odvolací súd ďalej poukazuje na kritériá pre určenie toho členského štátu, súdy ktorého môžu konať vo veci rodičovských práv a povinností k dieťaťu. Všeobecne právomocným pre takéto konanie je podľa článku 8 bodu 1 Nariadenia Brusel II bis súd štátu obvyklého pobytu dieťaťa v čase začatia konania.

Podľa článku 8 bodu 1 Nariadenia Brusel II bis: „Súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.“

Podľa článku 8 bodu 2 Nariadenia Brusel II bis: „Odsek 1 sa uplatňuje s výhradou ustanovení článkov 9, 10 a 12.“

Situácie predpokladané článkami 9, 10 a 12 Nariadenia Brusel II bis teda predstavujú výnimku z výlučného uplatňovania článku 8 bodu 1 tohto nariadenia.

Podľa článku 10 Nariadenia Brusel II bis: „V prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojim neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú právomoc, až kým dieťa nenadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte a:

- a) každá osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo sa zmieril s premiestnením alebo zadržaním, alebo
- b) dieťa sa zdržiavalo v tomto inom členskom štáte najmenej jeden rok po tom, ako sa osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo, dozvedel, alebo mohol dozvedieť, o mieste pobytu dieťaťa, dieťa sa zžilo s novým prostredím a je splnená najmenej jedna z týchto podmienok:
 - i) do jedného roka odvtedy, ako sa nositeľ opatrovníckeho práva dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, sa nepodala žiadosť o návrat dieťaťa na príslušné orgány členského štátu, do ktorého bolo dieťa premiestnené alebo v ktorom je zadržované;
 - ii) nositeľ opatrovníckeho práva vzal späť svoju žiadosť o návrat a v lehote stanovenej v bode i) sa nepodala nová žiadosť;
 - iii) konanie na súde členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, sa skončilo podľa článku 11 ods. 7;
 - iv) súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, vydali rozsudok o opatrovníckom práve, z ktorého nevyplýva povinnosť návratu dieťaťa.“

Odvolateľka v podanom odvolaní opiera svoj názor o trvaní právomoci slovenského súdu o skutočnosť, že podala na prvostupňovom súde návrh na úpravu práv a povinností k mal. A. s tým, že mal. A. má obvyklý pobyt na území SR. Tento názor však vyvodzuje len z článku 8 bodu 1 Nariadenia Brusel II bis, upravujúceho všeobecné pravidlo určujúce právomoc súdu štátu obvyklého pobytu dieťaťa v čase začatia konania. Zmyslom úpravy z tohto ustanovenia je, že právomoc sa určí podľa okolností v čase začatia konania (obdobne ako pri tuzemskej úprave príslušnosti podľa § 11 ods. 1 O.s.p.) a po začatí konania si súdy daného členského štátu túto v zásade zachovávajú, aj keby dieťa počas konania nadobudlo nový obvyklý pobyt v inom členskom štáte (zásada perpetuatio fori). Toto však pri právomoci podľa Nariadenia Brusel II bis neplatí (na rozdiel od tuzemskej úpravy príslušnosti) bezvýnimčne, pričom odvolateľka opomenula to, že pri posudzovaní otázky trvania právomoci v predmetnej veci bolo nevyhnutné vychádzať aj z článku 10 Nariadenia Brusel II bis, tvoriaceho práve jednu z výnimiek uplatňovania článku 8 bodu 1 Nariadenia Brusel II bis. Tento článok už ako predpoklad zachovania

právomoci založenej na základe článku 8 bodu 1 Nariadenia Brusel II bis vyžaduje, aby nenastali okolnosti a nebola splnená ani jedna z podmienok, ktoré sú spôsobilé podľa tohto ustanovenia privodiť stratu tejto právomoci.

Súd prvého stupňa sa však v rozhodnutí predmetnej veci nezaoberal skutočnosťami, ktoré ako rozhodujúce pre určenie právomoci stanovuje článok 10 Nariadenia Brusel II bis. Bez relevantného zistenia, len konštatovaním, že matka s maloletou sa zrejme vystaňovala z Veľkej Británie bez súhlasu svojho otca vyslovil, že v danej veci nemá právomoc vo veci konať. Je preto potrebné zistiť, či v danom prípade ide o neoprávnené premiestnenie maloletej v súlade s článkom 10 písm. a), b), c) citovaného nariadenia.

Z týchto dôvodov odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa podľa § 221 ods. 1 písm. f), h) O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní súd prvého stupňa bude postupovať v intenciách zrušujúceho uznesenia, najmä zistí, či zo strany otca v lehote stanovenej v článku 10 písm. i) cit. nariadenia podal žiadosť o návrh dieťaťa na príslušné orgány Slovenskej republiky (dopytom na „ návratový súd“ v SR - Okresný súd Bratislava I., prípadne priamo dopytom na otca), resp. vyzve matku, aby predložila dôkaz o oprávnenom premiestnení mal. Lary na Slovensko.

Vysloveným právnym názorom je súd prvého stupňa viazaný (§ 226 O.s.p.).
Toto rozhodnutie prijal senát krajského súdu jednomyseľne.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie n i e j e p r í p u s t n é .